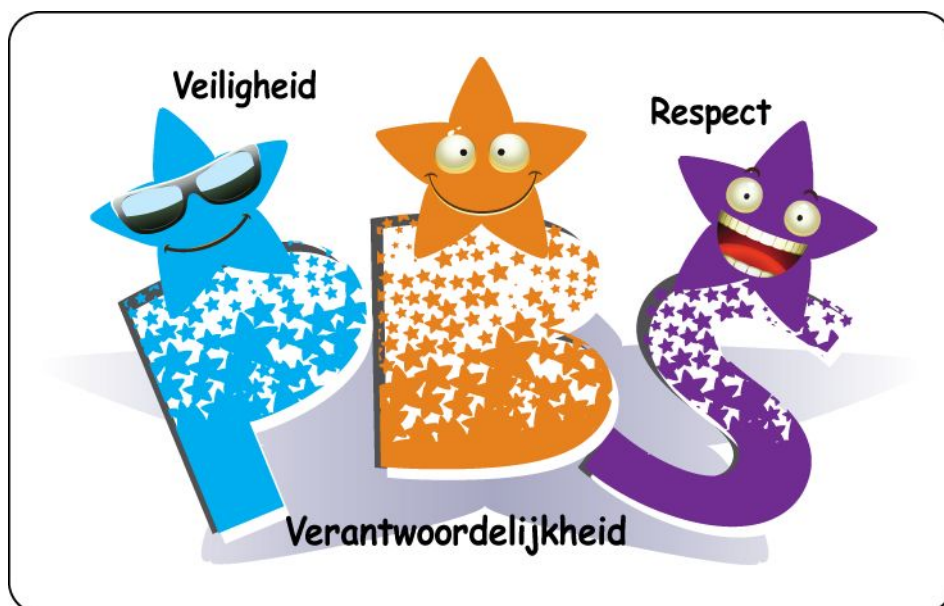

**„ EEN SCHOOL WAAR IEDEREEN
ZICH THUIS VOELT!“**

PBS beleidsplan

Inhoud	
PBS	3
A. Matrix gedragsgedragsverwachtingen	4
B. Visualiseren van de gedragsverwachtingen	4
C. Inoefenen van gewenst gedrag	4
D. Schoolbreed beloningssysteem	5
Overzicht groepsbeloningen	6
E. Positieve schoolcultuur	7
De rol van de teamleden schoolbreed	7
De rol van de leerkrachten	7
Schoolgedragsverwachtingen	8
F. Preventieve maatregelen om ongewenst gedrag te voorkomen	9
Het aanleren van goed gedrag	9
Reactieprocedure	10
Algemene tips	11
In een gesprek met de leerling	11
G. Consequenties voor ongewenst gedrag van de matrix	12
Consequenties bij klein en groot ongewenst gedrag	12
H. Negeren van ongewenst gedrag	13
Negeren van klein ongewenst gedrag	13
Wat levert het ongewenste gedrag de leerling op om het in stand te houden ?	13
Wat is negeren ?	13
Wat zegt de literatuur ?	13
Hoe te reageren als negeren niet helpt en je wilt de flow in de les houden ?	13
Time-out tijdens de lestijd	13
Time-out tijdens het overblijven	14
I. Actief toezicht op het plein	15
Pleinplan	15
J. Dataregistratie	17
Bijlage18	
1. PBS jaarplanner september 2018-april 2019.....	189
2. Matrix gedragsverwachtingen.....	19

PBS

PBS staat voor Positive Behavior Support en is een schoolbrede aanpak waarbij een team zich richt op het stimuleren van gewenst gedrag van leerlingen. Dit doen zij door :

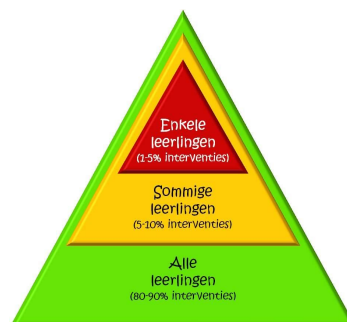
- De waarden van de school te bepalen en de gedragsverwachtingen hieraan te koppelen.
- De gedragsverwachtingen te visualiseren.
- Middels lessen in goed gedrag de gedragsverwachtingen daadwerkelijk in te oefenen.
- Gedragsverwachtingen te maken over bekrachtigen van gewenst gedrag. Beloningssysteem.
- Te werken aan een positieve schoolcultuur.
- Het actief toezicht in de algemene ruimten en m.n. het schoolplein verder aan te scherpen.
- Gedragsverwachtingen te maken over ongewenst gedrag en de daaropvolgende interventies en consequenties.
- Data te verzamelen en te analyseren, om vervolgens te kunnen interveniëren en beleid aan te passen.

Op deze manier ontstaat een veilig en voorspelbaar klimaat waarbinnen pro sociaal en leerbevorderend gedrag systematisch wordt bekrachtigd en ongewenst gedrag eenduidig wordt omgebogen. De leerlingen weten wat er in de school van hen verwacht wordt en gedragen zich daarnaar. Voor verreweg de meeste leerlingen biedt deze sociale omgeving voldoende basis om zich goed te kunnen richten op de lesstof. Zo ontstaat meer effectieve leertijd, grotere taakgerichtheid en minder verstoring in de klas, waardoor de leerprestaties ook zullen verbeteren.

PBS is Evidence Based en gebaseerd op de principes van Patterson, ontwikkelaar van PMTO (Parent Management Training Oregon) en grondlegger van alle ouderprogramma's die gestoeld zijn op de gedragstherapeutische principes.

Bij PBS wordt gesproken over drie niveaus van interventies :

- De interventies op het groene niveau gelden voor alle leerlingen van de school.
- De interventies op het gele niveau gelden voor sommige leerlingen die een verhoogd risico hebben op gedragsproblemen.
- De interventies op het rode niveau gelden voor enkele leerlingen die een zeer hoog risico hebben op gedragsproblemen.

In het schooljaar 2017-2018 is Obs het Bolwerk gestart met de implementatie van PBS. Na een aantal intensieve teambijeenkomsten en een aantal overleggen met het PBS team zijn de schoolgedragsverwachtingen geformuleerd en in het beleid opgenomen. De schoolgedragsverwachtingen vormen het uitgangspunt van PBS van Obs het Bolwerk.

Het PBS team Obs Het Bolwerk bestaat uit Maurice, Marieke, Bianca en Sophie. Het PBS team komt ongeveer één keer per 6 weken bij elkaar met als doel :

- Het nemen van beslissingen t.a.v. input uit de teamtrainingen.
- Het monitoren van het verloop van het implementatieproces.
- De terugkoppeling van de feedback vanuit het team.
- De voorbereiding en de evaluatie van de teamtrainingen.

- Het analyseren van de data (beloningen en consequenties)
- De eventuele aanpassing van het beleid

A. Matrix gedragsgedragsverwachtingen

Het team heeft schoolbrede gedragsverwachtingen geformuleerd voor de algemene ruimten in de school. De gedragsverwachtingen zijn gekoppeld aan de waarden van de school (veiligheid – respect – vertrouwen-verantwoordelijkheid) en verwerkt in een matrix (bijlage 2).

De gedragsverwachtingen kunnen lopende het schooljaar worden aangepast als vanuit verzamelde data blijkt dat zij niet voldoende zorgen voor gewenst gedrag in de betreffende ruimte. De eventuele aanpassingen worden door het PBS team uitgevoerd. De gedragsverwachtingen worden gevisualiseerd en ingeoeffend.

De gedragsverwachtingen zijn :

- Concreet (beschreven in termen van waarneembaar gedrag)
- Duidelijk en eenduidig (alle leerlingen weten precies wat er van hen verwacht wordt)
- Positief, kort en bondig
- In de actieve vorm (Ik loop rechts op de trap)

B. Visualiseren van de gedragsverwachtingen

De gedragsverwachtingen zichtbaar maken herinnert de leerlingen aan het gewenste gedrag in de diverse ruimten. De gedragsverwachtingen worden gevisualiseerd door middel van posters en opgehangen in de betreffende ruimten in elke klas. De 'posters' zijn als bijlage 3 opgenomen en kunnen steeds worden aangevuld indien dit noodzakelijk blijkt.

C. Inoefenen van gewenst gedrag

Vanuit de leertheorieën is aangetoond dat afkijken van gedrag in combinatie met het daadwerkelijk oefenen daarvan de meest krachtige en effectieve manier is om gedrag aan te leren. Dit kan nog extra worden benadrukt door de les in de betreffende ruimte te oefenen.

- In een planning is aangegeven welke schoolbrede gedragsverwachtingen in welke week centraal staan. Dat betekent dat de gedragsverwachtingen in iedere groep in dezelfde week wordt aangeboden. De gedragsverwachting wordt in de weektaak meegenomen.
- De planning van de gedragsverwachtingen is opgenomen in bijlage 1.
- De leerkrachten oefenen de gedragsverwachtingen in eerste instantie in m.b.v. het rollenspel. Een voorbeeld van een les in goed gedrag is opgenomen in hoofdstuk F. Is een rollenspel met een groep niet haalbaar, kan de hulp ingeroepen worden van een OOP-er. Er kan ook gekozen worden voor een andere vorm van inoefenen → Een kringgesprek, een debat, het maken van een stripverhaal, de schoolverlaters de gedragsverwachtingen laten oefenen met de jongere leerlingen, het maken van een filmpje. Er kan ook worden ingeoeffend met behulp van lessen uit Leefstijl. Deze vormen kunnen tevens gebruikt worden als extra mogelijkheid om de gedragsverwachtingen in te oefenen of te herhalen.
- Het personeel en alle andere volwassenen laten gedurende de schooltijd zelf het goede gedrag zien. Zij zijn een voorbeeld voor de leerlingen.
- Op schoolniveau kan besloten worden om de gedragsverwachtingen van een bepaalde ruimte te herhalen als blijkt dat de leerlingen terugvallen in ongewenst gedrag. Het PBS team is hierin leidend.

D. Schoolbreed beloningssysteem

Extrinsieke beloningen zijn extra waardevol tijdens de verwerving van nieuwe vaardigheden. Zij werken als versterker van gewenst gedrag. Er is gekozen voor het verdienen van duimen en deze per groep te verzamelen in een glazen pot.

- De leerlingen kunnen duimen verdienen (vanaf januari 2019 munten) voor het gewenste gedrag bij de gedragsverwachtingen uit de matrix. M.n. de nieuwe gedragsverwachtingen worden de eerste week royaal beloond. Al het personeel deelt duimen uit, dus naast het onderwijzend personeel ook de directie en het onderwijsondersteunend personeel en het personeel van de tussenschoolse opvang.
- De duimen worden verzameld in een glazen pot, die zichtbaar in de klas staat. De leerkrachten proberen zelf uit wat het beste moment is om de munten te innen. Tijdens een evaluatie zullen de ervaringen worden gedeeld en wordt eventueel een schoolafpraak gemaakt.
- Ook het gewenste gedrag van al aangeboden gedragsverwachtingen blijven belonen met duimen, nu echter iets gematigder. Doe dit onvoorspelbaar : ‘You never know when you get a surprise!’
- De leerlingen moeten per groep 50 duimen verzamelen voor een groepsbeloning. Ook dit zal na enkele weken worden geëvalueerd.
- De leerkrachten bedenken samen met de leerlingen groepsbeloningen. Er wordt maximaal 10-15 minuten aan de groepsbeloning besteed en deze is bij voorkeur kosteloos.
- Een lijst met suggesties voor beloningen wordt verzameld en gedeeld met elkaar.

Naast het geven van materiele beloningen, bekrachtigen de teamleden structureel het gewenste gedrag van de leerlingen d.m.v. positieve feedback. Zij doen dit :

- relevant, oprecht en specifiek
- kort en duidelijk
- direct na het gewenste gedrag
- onvoorwaardelijk

Overzicht groepsbeloningen

1 Volle pot met 50 duimen → 10 minuten

- Tien minuten extra buiten spelen.
- Kort filmpje kijken op het digibord
- Just dance via het digibord
- Extra kletstijd in de klas
- Groep 1 t/m 5 een glaasje limonade drinken & Groep 6 t/m8 koffie of thee drinken
- Spelletje spelen op de mobiel/iPad
- Extra of extra lang voorlezen
- Tekenen of kleuren
- Woordzoeker maken
- Extra of extra lang in de speelzaal bij de kleuters
- Klassikaal een spel op het digibord spelen
- Breinbrekers en reken- of taalspelletjes

3 Volle pot met 50 duimen → 30 minuten

- Een film kijken
- Levend memorie spel
- Buiten spellen op andere plein in plaats van op het gewone plein, bijvoorbeeld groep 1 t/m 3 een keer op het grote plein spelen en groep 4 t/m 8 op het kleuterplein.
- Eigen speelgoed meenemen voor een middag, waar ze mee mogen spelen.
- Bordspel spelen met groepjes
- Iets bakken of maken

E. Positieve schoolcultuur

PBS richt zich op het schoolbreed verleggen van de focus op negatief naar de focus op positief gedrag. Naast het inoefenen van de gedragsverwachtingen en het systematisch belonen van gewenst gedrag, wordt binnen de school nog op andere manieren aan een positieve schoolcultuur gewerkt. Hierdoor ontstaat een veilige en prettige sfeer en wordt preventief gewerkt om gedragsproblemen te voorkomen. Tijdens de PBS teambijeenkomsten wordt dit geëvalueerd en aangevuld.

De rol van de teamleden schoolbreed

1. Het bekrachtigen gewenst gedrag d.m.v. positieve feedback.
2. Het hanteren een beloningssysteem. Naast het geven van positieve feedback delen zij duimen uit voor gewenst gedrag.
3. Het onderling aan elkaar geven van positieve feedback.
4. Het aanleren van de gedragsverwachtingen voor de school aan op de PBS manier.
5. Het goede voorbeeldgedrag te laten zien (modelen).

De rol van de leerkrachten

- Bij aankomst en vertrek in de deuropening te staan en de leerlingen te begroeten met een hand en een persoonlijke boodschap.
- Het voeren van een goed klassenmanagement.
- Het geven van een kwalitatief goede instructie.
- Het uitvoeren van het groepsplan met gebruik van het GIP model.
- Het reflecteren op de eigen didactische en pedagogische leerkrachtvaardigheden.
- Een multidisciplinaire benadering → Het team is gezamenlijk verantwoordelijk voor de leerlingen.
- De leerlingen echt te zien door een persoonlijke benadering en het geven van spontane positieve aandacht.
- Rekening te houden met de verhouding 4 : 1 → 1 correctie tegenover 4 complimenten
- Het gebruik van groeitaal.

Schoolgedragsverwachtingen leerkrachten doen dit door.

De leerlingen worden door het team begroet met een hand en iets persoonlijks :
De leerkrachten van groep 1 t/m 8 staan bij aankomst en vertrek in de deuropening.
De gymleerkracht loopt bij aanvang van de les langs de bank waar de leerlingen op zitten.
De overblijf leerkrachten staan bij aankomst in de deuropening.

De leerkrachten zorgen voor structuur, voorspelbaarheid en duidelijkheid in de groep, bijvoorbeeld door het hanteren van een eenduidig aandachtssignaal - het gebruik van de GIP gedragsverwachtingen - het gebruik pictogrammen

Het team en de ouders werken samen bij activiteiten en aan ontwikkeling.

Het team en de ouders laten het voorbeeldgedrag zien.

Het team en de ouders geven elkaar positieve feedback én stimuleren de leerlingen om elkaar positieve feedback geven.

Het team en de ouders geven de leerlingen persoonlijke aandacht.

Het team en de ouders communiceren op ooghoogte met de leerlingen, spreken de leerlingen respectvol aan en corrigeren persoonlijk en met een positieve intentie.

F. Preventieve maatregelen om ongewenst gedrag te voorkomen

Het aanleren van goed gedrag

1= Goed voorbeeld door de leerkracht

Groep voorbereiden	We gaan oefenen met het gedrag in de gang. Wat zijn ook al weer de regels die in de gang gelden? Ja inderdaad, dat zijn : <ul style="list-style-type: none">• Ik loop rustig in de rij door de gang. Heel goed onthouden. Op deze manier is het veilig voor iedereen. Ik ga het een keer voordoen. Letten jullie op wat ik allemaal doe ?
'Modelen'	<i>Loop rustig achter in de rij door de gang.</i>
Nabespreken	Wat zagen jullie mij goed doen ? Was dit een goed voorbeeld ? Gedraag ik mij zo veilig ? Houd ik zo rekening met anderen ? <i>Bekrachtig goede antwoorden.</i>

2= Fout voorbeeld door de leerkracht

Groep voorbereiden	Ik ga het nog een keer voordoen. Wie wil mij daarbij helpen ? Let nog een keer op wat ik allemaal doe.
'Modelen'	<i>Loop weg bij je buurman, ren en roep, zit aan spullen</i>
Nabespreken	Wat zagen jullie ? Was dit een goed voorbeeld ? Gedraag ik mij zo veilig voor anderen en mijzelf ? Houd ik zo rekening met anderen ? <i>Bekrachtig goede antwoorden.</i>

3= Goed voorbeeld door de leerkracht

Groep voorbereiden	Nu ga ik het voor de laatste keer doen. Let nog een keer op wat ik doe.
'Modelen'	<i>Loop rustig in de rij door de gang.</i>
Nabespreken	Wat zagen jullie ? Was dit een goed voorbeeld ? Waarom was dit een goed voorbeeld ? <i>Bekrachtig goede antwoorden.</i>

4= Goed voorbeeld door de leerlingen

Groep voorbereiden	Nu mag één van jullie laten zien hoe je je goed gedraagt in de kleedkamer. Dus : <ul style="list-style-type: none">• Ik loop rustig in de rij door de gang. <i>Complimenteer het kind dat het voor wil doen.</i>
'Modelen'	<i>Kind doet het voor.</i>
Nabespreken	Wat zagen jullie ... goed doen ? <i>Bekrachtig goede antwoorden en bedank het kind voor het voordoen en de andere kinderen voor het goed mee doen.</i>

Als je een leerling ‘betrap’ op ongewenst gedrag,
vraag je de leerling wat de gedragsverwachting is :
“Kun je mij vertellen hoe wij in de gang lopen ?”

Leerling benoemt de gedragsverwachting

⇐
Leerling is
gehoorzaam

Wacht 5-10 seconden

⇒
Leerling is
ongehoorzaam

Bekrachtig
met een
compliment !

Geef de leerling de
keuze : Het
verwachte gedrag of
een consequentie

⇐
Leerling is
gehoorzaam

Wacht 5-10 seconden

Bekrachtig met een
compliment !

Leerling is
ongehoorzaam

Deel de aangegeven
consequentie uit

Algemene tips

- Goed klassenmanagement
- Verduidelijking van wat je gaat doen of van de leerlingen verwacht
- Duidelijke eisen stellen aan gedrag en werk
- Het bieden van structuur
- Tijdens de lestijden de klas niet verlaten. Mocht dit een keer echt niet anders kunnen, geef dan expliciet aan welk gedrag je van de leerlingen verwacht.
- Verwachtingen t.a.v. het gewenste gedrag uitspreken.
- Structureren van de les/opdracht en het doel aangeven.
- Werk aanpassen qua hoeveelheid, prikkels, vergroten.
- Visualiseren van gedragsverwachtingen, programma
- Plaats in de klas t.o.v. andere leerlingen
- GIP consequent toepassen bij het zelfstandig werk
- Bij aanvang van de instructie aankondigen wie er verlengde instructie of opstarthulp krijgen
- Regelmatig voorafgaand aan de les/activiteit de gedragsverwachtingen herhalen (bespreken, uitleggen, terugvragen) en visualiseren.

Ook m.b.t. het zelfstandig werk: "Wat doe je als je klaar bent?"

of "wat doe je als je even niet verder kunt?"

- Zelf het goede voorbeeld geven, bijvoorbeeld opruimen van bureau, zithouding, actieve luisterhouding.
- Niet-ingevulde tijd is kliertijd, zorg dus dat de leerlingen voldoende werk hebben, de les zo effectief mogelijk is ingevuld en al het (extra) werk klaar ligt.
- Als eerste langs tijdens het opstartrondje of als eerste bij de instructietafel nemen.

In een gesprek met de leerling

- verwijzen naar eerdere goede ervaringen: "Gisteren ging het nog heel goed, weet jij nog hoe het je gelukt is?"
- de leerling eigenaar maken van zijn gedrag: "Wat kun jij de volgende keer anders doen, zodat het wel lukt?" of "Wat kan ik doen om jou hierbij te helpen?"
- de leerling eerst een gesprekskaart in laten vullen en daarna bespreken.
- de regel of het gewenste gedrag extra oefenen.
- gebruik maken van groeitaal:

Groeitaal pro-actief → Een instrument waarmee je respect toont voor het kind en onderscheid maakt tussen het kind en het ongewenste gedrag.

Groeitaal postactief → Een positief label geven aan een poging van het kind om greep te krijgen op zijn gedrag (al en nog):

Al

- Er is sprake van een goede reactie op de sanctie "Ik zag dat je al....." - Hefboomeffect: Het kind kan iets sneller dan jij als volwassene verwachtte.
- Het resultaat is door het kind behaald.
- Het kind kan ondanks de moeilijke omstandigheden groeien.

Nog

- Als het kind niet goed reageert op een sanctie "Ik zag dat je het nog moeilijk vond om ..."
- Hefboomeffect: Het geeft hoop, biedt perspectief.
- Het spreekt vertrouwen uit dat het binnen enige tijd wel zal verbeteren.

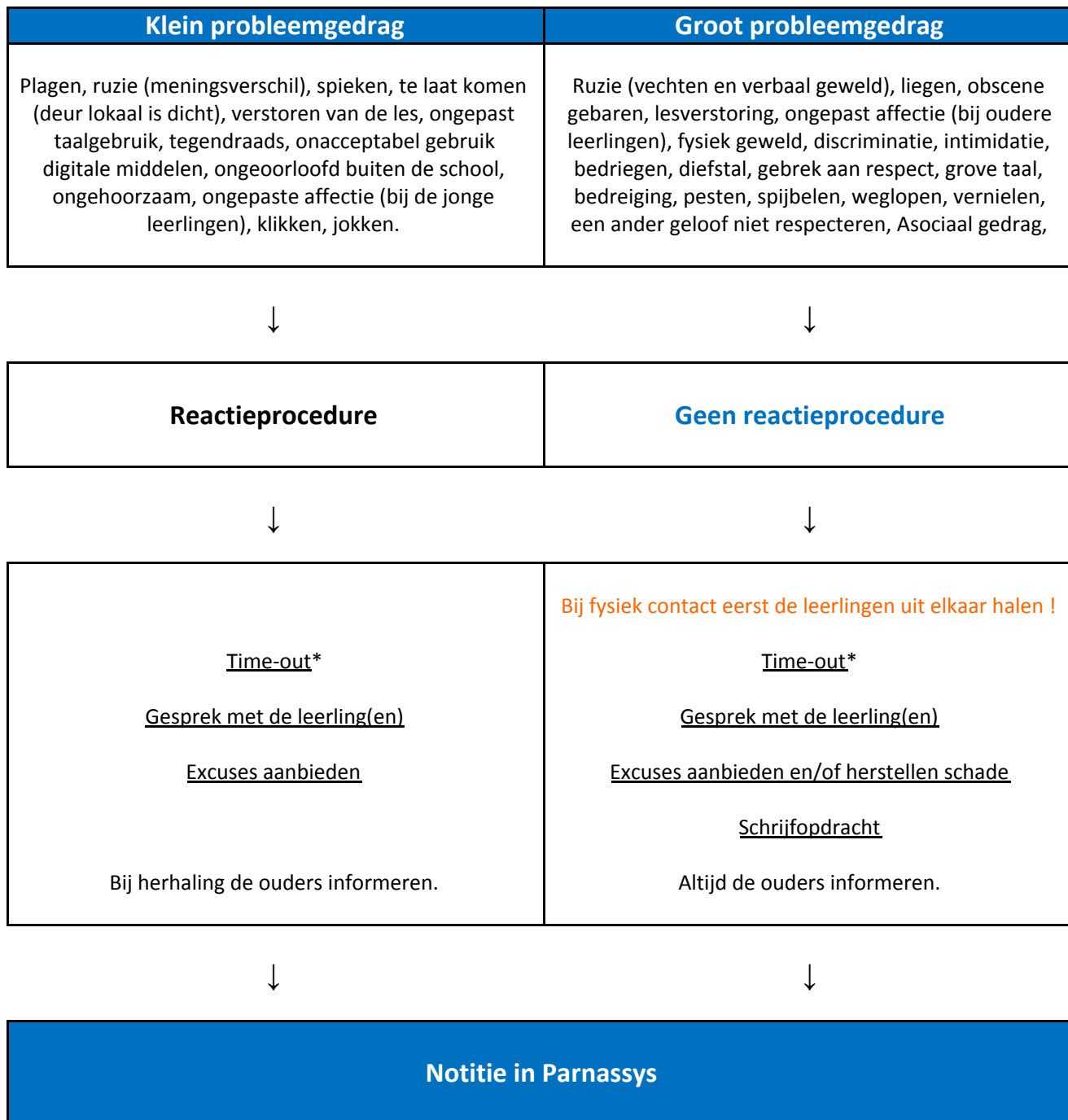
Consequentie als negeren niet het gewenste effect heeft of het gedrag niet genegeerd kan worden:

1. Reactieprocedure toepassen.
2. Kort uitsluiten van de activiteit aan zijn/haar tafel en het werk wordt weggelegd/dicht gedaan.
3. Een korte time-out in de groep aan een aparte tafel of kruk.

4. Een korte time-out buiten de groep, maar binnen je eigen gezichtsveld of bij een collega leerkracht in de groep

G. Consequenties voor ongewenst gedrag van de matrix

Consequenties bij klein en groot ongewenst gedrag

*Schoolafspraken Time-out zijn opgenomen in het PBS beleid.

H. Negeren van ongewenst gedrag

Negeren van klein ongewenst gedrag

Klein ongewenst gedrag wordt zoveel mogelijk genegeerd door de leerkracht, zodat de flow in de les blijft en de les niet wordt verstoord. Er wordt door de leerkracht vooral aandacht gegeven aan de leerlingen die het gewenste gedrag wel laten zien. Veel leerlingen zullen daardoor ook het gewenste gedrag laten zien, omdat zij ook de positieve aandacht van de leerkracht willen.

Wat levert het ongewenste gedrag de leerling op om het in stand te houden ?

- Vermijden van het werk (te makkelijk of te moeilijk).
- Aandacht krijgen van de leerkracht.
- Aandacht krijgen van de medeleerlingen.
- Onvermogen om adequaat om hulp te vragen.

→ De leerling heeft vaak liever negatieve aandacht dan geen aandacht!

Wat is negeren ?

- Negeren (=uitdoven) is gebaseerd op het principe dat gedrag niet bekrachtigd wordt.
- Het gedrag is door uitdoving af te leren door de in standhoudende versterker (de aandacht, het ontlopen van een les of opdracht) niet meer op het probleemgedrag te laten volgen.
- De leerkracht zal negeren altijd in combinatie met versterker van gewenst gedrag moeten toepassen, zodat het de leerling duidelijk kan worden dat de aandacht van de leerkracht wel beschikbaar is, maar slechts voor bepaalde gedragingen.
- Negeren versterkt in het begin mogelijk het probleemgedrag → Het patroon wordt doorbroken en de leerling voelt zich buitengesloten → Extinction burst : De explosie van probleemgedrag als gevolg van het negeren → De uitdaging is om het negeren vol te houden en in te zetten op preventieve en proactieve interventies.

Wat zegt de literatuur ?

Niet negeren van ongewenst gedrag als :

- De andere leerlingen er last van hebben.
- Een leerling een andere leerling pijn doet.
- Het gedrag gevaarlijk is.
- Het gezag van de leerkracht ondermijnd wordt.

Hoe te reageren als negeren niet helpt en je wilt de flow in de les houden ?

- Al lopend door de groep even langs de leerling lopen en non-verbale signalen geven, zoals een schouderklopje, even zacht tikken op tafel, een knipoog e.d.
- Zet de leerlingen aan een opdracht en loop even langs de betreffende leerling om de reactieprocedure te doorlopen.
- Als bovenstaande niet lukt, krijgt de leerling een time-out volgens onderstaande routine.

Time-out tijdens de lestijd

- De time-out wordt in eerste instantie gegeven in de eigen groep :
 - Aan de eigen tafel.
 - Op een aparte plek in de groep.
- Als dit niet effectief is of niet haalbaar i.v.m. het storende karakter van het ongewenste

gedrag krijgt de leerling een time-out in een andere groep :

- De leerling gaat naar de gekoppelde groep.
- De leerling neemt geen eigen werk mee.
- De time-out duurt maximaal 5 – 10 minuten.
- De ontvangende leerkracht stuurt de leerling weer terug naar de groep als het voldoende rustig is.
- Als de leerling weigert om de groep te verlaten, wordt de directie/IB-er door een medeleerling gewaarschuwd. De directie/IB-er haalt de leerling op en brengt hem/haar naar de groep waar de time-out uitgezeten moet worden. De verloren tijd wordt na schooltijd ingehaald met een schrijfpdracht.

Time-out tijdens het overblijven

- De leerling krijgt een time-out van de overblijfleerkracht.
- De time-out duurt maximaal 5 minuten. De leerling zit/staat dan aan de kant.

NB Er wordt geen time-out gegeven in de gang ! Time-out hoort in de klas.

I. Actief toezicht op het plein

De gedragsverwachtingen voor het plein zijn :

- *Ik houd mij aan de regels en speel eerlijk.*
- *Ik loop naast mijn fiets op het plein.*
- *Ik plaats mijn fiets op de daarvoor bestemde plek voor leerlingen.*
- *Ik blijf tijdens de schooltijd op het plein.*
- *Ik ga door de juiste deur naar binnen en naar buiten.*
- *Ik speel met plezier en heb respect voor het spel van een ander.*
- *Ik ben behulpzaam waar dat nodig is.*

Pleinplan

De Organisatie van het actief toezicht.

- De leerkrachten van groep 1/2 openen om 8.20 uur de deur bij de kleuteringang.
- De leerkrachten van groep 3 t/m 8 zijn om 8.20 buiten.
- De leerkrachten verdelen zich over het plein en lopen rond.
- De leerkrachten houden toezicht op de verborgen plekjes.
- De leerlingen maken een rij op een vaste plek en lopen voor de leerkracht uit naar binnen.
- De leerlingen eten/drinken in de klas.
- De leerlingen lopen via een vaste route naar binnen/buiten in een vaste volgorde.
- De leerkrachten geven een gewonde leerling binnen bij de eerste collega die je tegenkomt af, zodat de rest van de leerlingen niet te lang zonder toezicht zijn.

Het spel en spelmateriaal

- De leerlingen weten door een geleverde rode lijn rond bij het fietsenrek, dat ze daar niet mogen spelen.
- De leerlingen mogen alleen met toestemming van het plein af.
- De leerkrachten hebben met betonverf spellen op het schoolplein aangebracht.

Interactie met de leerlingen

- De leerlingen kunnen een duim verdienen voor gewenst gedrag voor de gedragsverwachtingen uit de matrix.
- Bij het uitdelen van de duim geeft het personeelslid duidelijk aan voor welk gewenst gedrag de duim verdiend en koppelt dit aan de waarden van de school.
- De leerlingen kunnen de verdiende duimen gedurende de schooldag in de glazen pot doen. De leerkracht bepaalt de momenten.
- De groep verdient een groepsbeloning bij 50 muntjes.
- De groepsbeloningen duren 10 minuten. Een langere beloning kost meer duimen.
- De leerkrachten bekrachtigen gewenst gedrag uit de matrix met complimenten.
- De leerkrachten complimenteren leuk spelgedrag en geven regelmatig een duim erbij voor gewenst gedrag.
- De leerkrachten gaan op ooghoogte in gesprek met de leerlingen.
- De leerkrachten hanteren de reactieprocedure (deze hangt zichtbaar in de buurt van het bureau in elke groep) consequent bij ongewenst gedrag.
- De leerkrachten geven de time-out op een vaste plek :
 - Leerlingen onderbouw op een stoel of kruk
 - Leerlingen bovenbouw aan de kant waar het ongewenste gedrag plaats vond.
- De leerkrachten houden risicovol spel in de gaten en interveniëren proactief.
- De leerkrachten zoeken de leerlingen tussendoor op voor een spontaan gesprek.
- De leerkrachten schatten zelf in of de leerlingen een ruzie zelf op kunnen lossen.

- Op een vaste plek staat een pot met reserve duimen.

J. Dataregistratie (Ingepland voor het schooljaar 2019-2012)

Door een incidentenregistratie wordt duidelijk waar zich in onze school de meeste gedragsproblemen voordoen. De gegevens die de registratie oplevert kunnen schoolbreed worden gebruikt, maar ook op groeps- en leerlingniveau. Doordat incidenten door alle teamleden systematisch worden geregistreerd, wordt inzichtelijk welke incidenten waar plaatsvinden. Ook krijgen we informatie over hoe laat incidenten plaatsvinden, in welke periode, wat voor type incidenten en welke leerlingen daar bij betrokken zijn.

Op Obs het Bolwerk hebben we gekozen voor het digitale registratiesysteem Parnassys om de data te registreren. Onder een incident verstaan we op Obs het Bolwerk :

- Een leerling houdt zich na het doorlopen van de reactieprocedure niet aan de gedragsverwachtingen binnen en buiten de groep. Het teamlid geeft een time-out (voor de schoolgedragsverwachtingen zie : Negeren van ongewenst gedrag en geven van een time-out) of oefent tijdens de schooldag de gedragsverwachtingen nogmaals met de leerling. Deze consequenties worden door het personeelslid in Parnassys gezet.
- Een leerling scheldt een andere leerling uit of doet een andere leerling pijn; loopt weg van school; gooit met spullen; scheldt een personeelslid uit of gebruikt fysiek geweld. Schoolbreed worden er in schooljaar 2018-2019 gedragsverwachtingen gemaakt over de consequenties die bij deze incidenten worden uitgedeeld.

Het sturen op data vormt een kernonderdeel van PBS. Het maakt concreet waar, hoe laat en met wie het goed gaat in de school en waar extra aandacht op moet worden gevestigd. Door te sturen op data wordt PBS ook geborgd. De data geeft informatie over waar de focus moet liggen binnen de school. De teamleden wordt dan ook gevraagd om consequent te registreren om een reëel beeld te krijgen.

Maandelijks komt het PBS team (Maurice, Marieke en medewerker Trias) bij elkaar om de data te bekijken en te analyseren. Dit doen zij aan de hand van de vragen op onderstaand formulier :

Richtinggevende vragen	Wat zou de reden kunnen zijn ?	Wat kan er gedaan worden om de situatie te verbeteren ?	Wie kan de verandering uitvoeren ? Wanneer kan dat gebeuren ?
Wat is het meest voorkomende probleemgedrag op school ?			
Welke groep heeft de meeste incidenten/probleemgedragingen ?			
Op welke plek komen de meeste incidenten voor ?			
Op welk moment van de dag zijn de meeste incidenten ?			
Hoeveel kinderen hebben 2-5 incidenten gehad ?			
Hoeveel kinderen hebben meer dan 6 incidenten gehad ?			
Welke consequenties worden het meest ingezet ?			

De datamanager neemt voorafgaand aan het overleg van het PBS team contact op met de leerkracht van de individuele leerling(en)/groep die op basis van de data opvallen. Aan de leerkracht wordt aanvullende informatie gevraagd die relevant kan zijn voor de verdere analyse van de data. Hierbij kan gedacht worden aan het informeren of betrekken van de ouders; tijdelijke omstandigheden die het gedrag mogelijk hebben kunnen beïnvloeden; de eigen rol van de leerkracht in het contact met de leerling(en)/groep (pedagogisch

en/of didactisch) of interventies die de leerkracht al heeft ingezet. Na het overleg van het team vindt een terugkoppeling plaats naar de leerkracht. Binnen het PBS team wordt afgesproken wie de terugkoppeling doet. PBS maatjes ??

Het PBS team koppelt de te nemen interventies en/of beleidswijzigingen tijdens de professionele ontmoetingen terug naar het team. Dit gebeurt zowel mondeling als schriftelijk (bovenstaand formulier), zodat alle teamleden goed op de hoogte zijn.

K. Gele interventies

Volgt later

L. Rode interventies

Volgt later

M. Pestpreventie

Volgt later

Aanbieden en inoefenen van de gedragsverwachtingen
Overleggen PBS team en teamtrainingen
Onderstaande afspraken zullen op de collegiale ontmoeting op agenda staan en kort worden besproken.

Datum		Afspraken
Dinsdag 25 september		Bijeenkomst gedragsteam
Donderdag 27 september 2018	P I e i n	<ul style="list-style-type: none"> Ik houd mij aan de regels en speel eerlijk. Ik loop naast mijn fiets op het plein. Ik blijf tijdens de schooltijd op het plein. Ik ga door de juiste deur naar binnen en naar buiten. Ik speel met plezier en het respect voor het spel van een ander. Ik ben behulpzaam waar dat nodig is.
Donderdag 22 november 2018	S c h o o l b r e e d	<ul style="list-style-type: none"> Ik houd mij aan de regels die op school gelden en de afspraken die we samen hebben gemaakt. Ik loop rustig in de school. Ik zorg voor mijn eigen veiligheid en die van anderen. Ik praat op een aardige manier tegen en met anderen. Ik ga zorgzaam om met spullen van mijzelf en anderen. Ik gebruik mijn fluitstem in de school. Ik ben verantwoordelijk voor mijn eigen gedrag, handelen en werken in verschillende situaties.
Maandag 17 december 2018	E n t r e e , g a n g , b i e b	<ul style="list-style-type: none"> Ik houd de deur open voor degene die na mij komt. Ik ga bij binnenkomst direct naar de klas. Ik hang mijn spullen netjes aan de kapstok. Ik speel en werk in de gang als het van de leerkracht mag. Ik ga met maximaal drie kinderen uit mijn groep naar de bibliotheek. Ik kies mijn eigen boek en ga weer rustig naar de groep.
Januari 2019		Overstappen van duimen naar muntjes met piekenpijp
Donderdag 28 maart 2019	T o i l e t	<ul style="list-style-type: none"> Ik laat het toilet schoon achter. Ik draai in de klas de kaart/wc eendje/ ketting om als ik naar het toilet ga. Ik neem papier mee heen en terug naar het toilet. Ik was mijn handen in de klas als ik terug kom van het toilet.
Dinsdag 23 april 2019	K l e e d k a m e r	<ul style="list-style-type: none"> Ik wacht op de bank als ik klaar ben met omkleden. Ik kleed mij rustig en vlot om bij mijn eigen plek. Ik hang mijn kleren netjes op. Ik ga bij circuits naar de wachtplek na het opruimen.

- De gedragsverwachtingen van de speelzaal worden aangeleerd in groep 1 en 2. De leerkrachten van deze groepen spreken dit onderling af. Deze afspraken komen in de kleutermap met alle afspraken.

De gedragsverwachtingen voor het overblijven worden door de Trias aangeleerd. Zij bepalen zelf wanneer.

- De gedragsverwachtingen voor de gymzaal worden door Marieke Frank geformuleerd. Frank leert de gedragsverwachtingen aan als de leerlingen de eerste keer dat ze gym hebben.

1. Matrix Gedragsverwachtingen

Waarden Algemene ruimte	Vertrouwen	Veiligheid	Respect	Verantwoordelijkheid
Schoolbreed	Ik houd mij aan de regels die op school gelden en de afspraken die we samen hebben gemaakt.	Ik loop rustig in de school. Ik zorg voor mijn eigen veiligheid en die van anderen.	Ik praat op een aardige manier tegen en met anderen. Ik ga zorgzaam om met spullen van mijzelf en anderen.	Ik gebruik mijn fluisterstem in de school. Ik ben verantwoordelijk voor mijn eigen gedrag, handelen en werken in verschillende situaties.
Fietsenrekken	Ik pak voorzichtig mijn eigen fiets.	Ik zet mijn fiets op de juiste plek.		
Plein	Ik houd mij aan de regels en speel eerlijk.	Ik loop naast mijn fiets op het plein. Ik blijf tijdens de schooltijd op het plein. Ik ga door de juiste deur naar binnen en naar buiten.	Ik speel met plezier en heb respect voor het spel van een ander.	Ik ben behulpzaam waar dat nodig is.
Entree			Ik houd de deur open voor degene die achter mij aan komt.	Ik ga bij binnenkomst direct naar de klas.
Gang		Ik hang mijn spullen netjes aan de kapstok.		Ik speel en werk alleen in de gang als het van de leerkracht mag.
Bibliotheek		Ik ga met maximaal drie kinderen uit mijn groep naar de bibliotheek.		Ik kies mijn eigen boek en ga snel weer naar de klas.
Trap		Ik loop rechts op de trap.		
Toilet	Ik laat het toilet schoon achter.			Ik draai in de klas de kaart om als ik naar het toilet ga. Ik neem papier heen en terug mee naar het toilet. Ik was mijn handen in de klas als ik van het toilet kom.
Speelzaal		Ik ga zitten op de aangewezen plek voor we beginnen.	Ik wacht tot de leerkracht begint.	
Kleedkamer	Ik wacht op de bank als ik klaar ben met omkleden.			Ik kleed mij rustig en vlot om bij mijn eigen plek. Ik hang mijn kleren netjes op.
Overblijf		Ik loop rustig naar de klas en ga naar de tafel waar mijn broodtrommel staat.	Ik kom alleen aan mijn eigen eten, drinken en spullen. Ik respecteer wat de ander op zijn of haar boterham heeft. Ik wacht op een teken/seintje dat we mogen beginnen met eten.	